

Sygn. akt IV CSK 368/20

POSTANOWIENIE

Dnia 14 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku J. K. i X. K.
przy uczestnictwie P. [...] Spółki Akcyjnej z siedzibą w K.
o ustanowienie służebności przesyłu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 14 grudnia 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w O.
z dnia 28 listopada 2019 r., sygn. akt IX Ca [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Uczestnik postępowania P. [...] S.A. w K. wniosła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w O. z dnia 28 listopada 2019 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w O. z dnia 16 października 2018 r. przez obniżenie zasądzzonego od uczestnika na rzecz wnioskodawców J. K. i X. K. jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu z kwoty 298 122 zł do kwoty 263 361 zł.

Postępowanie dotyczyło ustanowienia na rzecz uczestnika służebności przesyłu za jednorazowym wynagrodzeniem na należącej do wnioskodawców nieruchomości - działce nr [...] położonej w miejscowości M., gmina J..

Pierwsze postanowienie w sprawie Sąd Rejonowy w O. wydał w dniu 27 października 2016 r. oddalając wniosek z uwagi na uwzględnienie zarzutu nabycia służebności przesyłu w drodze zasiedzenia w dobrej wierze w 2013 r.

Na skutek apelacji wnioskodawców, Sąd Okręgowy w O. postanowieniem z dnia 11 maja 2018 r. uchylił zaskarżone postanowienie w całości i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu zakwestionował prawidłowość oceny prawnej dokonanych ustaleń faktycznych, która spowodowała przypisanie poprzednikowi prawnemu uczestnika dobrej wiary przy objęciu nieruchomości - obecnie należącej do wnioskodawców - w posiadanie w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu. Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na to, że zgody na korzystanie z nieruchomości przez przedsiębiorstwo energetyczne dzielił tylko jeden z małżonków oraz na nielegitymowanie się przez uczestnika decyzją o częściowym wywłaszczeniu nieruchomości pod linię energetyczną. Te elementy stanu faktyczne uznał za wystarczające, by przyjąć złą wolę poprzednika uczestnika przemawiającą na rzecz zastosowania 30-letniego terminu zasiedzenia.

Kolejne postanowienie Sąd Rejonowy wydał w dniu 16 października 2018 r. Uwzględnił w nim wniosek ustanawiając na uczestnika służebność przesyłu obciążającą nieruchomość wnioskodawców, polegającą na prawie korzystania z posadowionych na tej nieruchomości urządzeń sieci elektroenergetycznej wysokiego napięcia 400 kV, swobodnego dostępu do tych urządzeń, wjazdu na wskazaną nieruchomość, przejazdu i przechodu uprawnionych służb w celu usunięcia awarii, wykonania prac konserwatorskich, remontowych, modernizacji lub rozbioru elementów tej sieci elektroenergetycznej, w obszarze służebności przesyłu oznaczonym przez biegłego sądowego X. Y. na mapie stanowiącej załącznik nr 5 do opinii z 5 września 2017 r., załączonej do akt sprawy na karcie 569. Ponadto Sąd Rejonowy zasądził od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawców kwotę 298.122 zł tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. Sąd Rejonowy ustalił niesporny w zasadniczym zakresie stan faktyczny obejmujący przebieg linii, daty wybudowania linii i jej przyłączenia do sieci. Spór między uczestnikami ograniczał się do możliwości żądania przez wnioskodawców ustanowienia służebności

i skuteczności podniesionego przez uczestnika zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej w swej treści służebności przesyłu. Sąd Rejonowy przyjął, że zgoda wyrażona wyłącznie przez jednego małżonka nie spowodowała powstania po stronie poprzednika prawnego uczestnika uprawnienia do władania nieruchomością. Oceniał też, że ostateczna decyzja o pozwoleniu na budowę sieci z dnia 11 stycznia 1989 r. wydana przez Dyrektora Wydziału Budownictwa, Urbanistyki i Architektury Urzędu Wojewódzkiego w O. nie spełniała wymagań formalnych, a ponadto nie wskazywała konkretnego terenu, przez który linia miała przebiegać. Uczestnik postępowania nie przedstawił też decyzji wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości. W konsekwencji uznał, że korzystanie z linii elektroenergetycznej przebiegającej nad działką odbywało się bez tytułu prawnego, co uprawniało do przyjęcia, że w dniu przyłączenia sieci elektroenergetycznej, tj. najpóźniej w dniu 1 maja 1993 r. uczestnik objął w posiadanie samoistne trwałe i widoczne urządzenia przesyłowe w złej wierze. Wymagany 30-letni termin zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej w swej treści służebności przesyłu jeszcze nie upłynął w chwili orzekania, wobec czego Sąd Rejonowy nie uwzględnił zarzutu zasiedzenia służebności. Wysokość należnego wnioskodawcom wynagrodzenia wyliczył biegły, którego opinię Sąd uznał za poprawną i niezakwestionowaną skutecznie przez uczestników.

Uczestnik zaskarżył postanowienie apelacją, której częściową zasadność przyjął Sąd Okręgowy. Sąd stanął na stanowisku, że biegły X. Y. nieprawidłowo ustalił wartość wynagrodzenia, ponieważ obliczył je jako sumę dwóch wartości - wartości służebności przesyłu i wartości skapitalizowanych wydatków operacyjnych ponoszonych przez właściciela nieruchomości w pasie służebności. Metodykę obliczenia wartości służebności Sąd Okręgowy uznał za poprawną, natomiast zakwestionował zasadność doliczenia do wynagrodzenia wartości skapitalizowanych wydatków operacyjnych tj. podatku od nieruchomości w obszarze służebności, który w ocenie Sądu nie powinien być wkalkulowany w wysokość wynagrodzenia, gdyż stanowi daninę publiczno-prawną, związaną z prawem własności i obciążającą wyłącznie właściciela, bez względu na to, w jaki sposób korzysta z nieruchomości. Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw prawnych,

aby inny podmiot, w tym przedsiębiorca przesyłowy w ramach wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu - miał partycypować w uiszczaniu podatku. W rezultacie Sąd odwoławczy obniżył zasądzoną od przedsiębiorstwa przesyłowego tytułem wynagrodzenia kwotę 298 122 zł o podatek od nieruchomości w wysokości 34 761 zł tj. do kwoty 263361 zł, na którą składa się suma wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu dla obszaru trwale wyłączanego z użytkowania (3.541 zł) i wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu dla obszaru ograniczonego użytkowania (259.820 zł).

Odnosząc się do zarzutów apelacji, w których uczestnik kwestionował pogląd, że nie objął w dobrej wierze posiadania służebności na nieruchomości wnioskodawców, Sąd Okręgowy wskazał na konsekwencje wynikające z art. 368 § 6 k.p.c., a więc na związanie oceną prawną i wskazaniem co do dalszego postępowania zawartymi w orzeczeniu uchylającym poprzednie postanowienie Sądu Rejonowego, których przedmiotem była kwestia skuteczności zarzutu zasiedzenia służebności.

W skardze kasacyjnej uczestnik zarzucił naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy, a dotyczyło art. 386 § 6 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c.

We wnioskach wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w O. w całości, jak również poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w O. (w przypadku stwierdzenia podstaw) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi w innym składzie oraz o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kosztów postępowania za wszystkie instancje, a także za postępowanie kasacyjne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie

satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przesłanki przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnił potrzebę rozpoznania jego skargi podstawą z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. to znaczy oczywistą zasadnością złożonej skargi kasacyjnej ze względu na kwalifikowalny, zdaniem skarżącego, charakter uchybień popełnionych przez Sąd drugiej instancji w zakresie naruszenia art. 386 § 6 k.p.c. poprzez uznanie, że zgodnie z tym przepisem Sąd orzekający jest związany oceną stanu faktycznego dokonaną przez Sąd drugiej instancji wydający orzeczenie kasatoryjne. Tymczasem stosowanie prawa w tym zakresie podlega jednoznacznej wykładni, z której wynika, że rolą tego przepisu nie jest związanie sądów *meriti* oceną stanu faktycznego. Ponadto skarżąca wskazała, że istnieje konieczność rozpatrzenia przez Sąd Najwyższy zarzutu naruszenia art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., gdyż Sąd odwoławczy nie rozpoznał wszystkich zarzutów apelacyjnych.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zachodzi tylko wtedy, gdy dla przeciętnego prawnika z samej treści skargi - bez pogłębionej analizy i jurydycznych dociekań - w sposób jednoznaczny wynika, że wskazane w niej podstawy zasługują na uwzględnienie, a zaskarżone orzeczenie jest jaskrawo błędne. Skarżący powinien wykazać kwalifikowany charakter naruszenia przynajmniej jednego z przepisów prawa wskazanych w podstawach skargi, a także jednoznaczłą słuszność wniosków tej skargi, jako kwestionującej rażąco nieprawidłowe orzeczenie, nie znajdujące uzasadnienia prawnego (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15, LEX nr 1770910).

Wskazana przez skarżącą argumentacja na poparcie tezy o oczywistej zasadności jej skargi kasacyjnej jest niezrozumiała. Sąd Okręgowy rozpoznając sprawę po raz kolejny przyjął za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy po przekazaniu mu sprawy do ponownego rozpoznania. Wskazał też

na swoje związanie oceną prawną tych niezmiennych okoliczności faktycznych, co do kwalifikacji których wypowiedział się wydając orzeczenie kasatoryjne w 2016 r., a więc oceną, że uczestnik nie nabył dotychczas służebności przez zasiedzenie. Takie stanowisko odpowiada wprost treści art. 386 § 6 k.p.c., którą stosował Sąd Okręgowy i jego interpretacji przyjmowanej w orzecznictwie (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2002 r., III CKN 436/00, z dnia 18 października 2006 r., III CSK 123/06, czy z dnia 22 października 2009 r., III CZP 75/09, MoP 2010/23). Skarżący wydaje się odmiennie oceniać pojęcie związania oceną prawną, które traktuje jako synonim związania ustaleniami faktycznymi, które rzeczywiście nie ma miejsca. Jednak w niniejszej sprawie w zakresie okoliczności faktycznych zmiany polegały na dokonaniu przez Sąd Rejonowy i Okręgowy dalszych ustaleń koniecznych do ustalenia wynagrodzenia należnego wnioskodawcom, natomiast ustalenia istotne przy ocenie, czy doszło do zasiedzenia służebności pozostały niezmienione. Poprzestanie przez Sąd Okręgowy na odwołaniu się do już poprzednio wyrażonej wiążącej oceny prawnej nie było więc nieprawidłowe.

Uznać zatem należy, iż wymieniona przez skarżącego podstawa przyjęcia jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wystąpiła. Okoliczności sprawy nie wskazują też, aby zachodziły inne przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).